

ЛИБЕРАЛИ СРЕЩУ КОНСЕРВАТОРИ ИЛИ ГРАЖДАНИНЪТ СРЕЩУ „НАРОДА“

За Орбан ли си, сине майчин, или против него? А-а, значи си либерал – или не, значи си „консерва“. Ей такива ми ти повторения на „Бай Ганьо у Иречека“ се случиха по нашенско след като ЕП гласува резолюция срещу унгарския премиер и управлението на неговия кабинет. Впрочем, най-голям бой отнасят тези, които се опитват да заемат позиция „ем тъй – ем тъй“... Не желаят да подкрепят нито европейските левичари, нито десните популисти, Орбан включително. Тъй като се наместих от самото начало в тази съмнителна група по средата, ще рискувам да си изям докрай къотека и от ляво, и от дясно. За мен има две по-важни разлики от това либерал ли си или „консерва“. Първо, демократ ли си или авторитарист? И второ, подкрепяш ли интегрирана Европа, или смяташ, че тя е само украшение на многообразните национализми, избуяващи наново навсякъде по Стария континент?

Преди няколко години унгарският премиер Виктор Орбан съобщи, че се отказва от либералната демокрация и ще гради нелиберална. Спорно е – все още – какво означава това. Доколкото разбирам, нелибералната демокрация ще бъде в служба на „народа“ и ще прекрати злоупотребите с „народа“ от страна на многообразни зложелатели, започвайки от Сорос и свършвайки с определени медии и магистрати. Има два възможни подхода към изграждането на политическата система на едно общество. Първият подход е от човека, от гражданина – към държавата. Човекът може да бъде приоритет на държавно строителство от различна гледна точка. За класическия либерал човекът е надарен с неотчуждаеми права, част от които доброволно отчуждава с цел създаване на минимална държава, бранеща границите на неговата свобода спрямо свободата на другите в обществото. За християндемократа човекът е Божието творение, на което е дадено да познае свободата на избора между добро и зло, да опредмети своята любов към ближния в грижа и подкрепа за другите и да създаде една държава, припознаваща и охраняваща свободата на своите граждани. За социалдемократа приоритет има общността на непривилигерованите, но без гаранциите за демократичните права и имунитети на гражданина, тази общност не може да бъде защитена срещу силните на деня. Така в държавното строителство вървим от човека, от гражданина – към институциите, производни на неговата воля и интереси.

Когато в основата на държавното строителство стои „народът“, основният проблем за решаване е кой и с какво право говори от името на народа. Хегел е казал, че „народ е това общо, което не знае какво иска“. Затова в историята кой ли не е говорил от името на народа – крале и патриарси, харизматици – религиозни и политически, лидери, превърнали се в диктатори ... и т.н. („Народна Република България“ – помните ли?) Рискливо начинание е кой ще завладее „микрофона на народа“, кой ще започне да говори от негово име. Затова, без да сме непременно симпатизанти на Сорос, на международните банкери, на либералните тарикати, ще се възпротивим на такъв тип политически режим, който говори от името на „народа“, независимо от това дали иска съветска власт или „нелиберална демокрация“. Защото и в Иран аятоласите практикуват демокрация – от строго нелиберален тип, между другото. Разделителната линия между либерали и консерватори не преминава през делението либерална срещу нелиберална демокрация. Консервативният демократ застава с не по-малко усърдие от либерала зад правото на гражданина да определя институциите на своята държава. Именно гражданската воля – а не „народът“ – е тази, която легитимно може да определи дали едно управление трябва да бъде по-консервативно, ориентирано към традиция, национална солидарност, духовна – религиозна идентичност, или да бъде по-светско, по-либерално, по-неангажирано към проблемите на идентичността и естествената солидарност. Гражданската воля трябва да реши дали една държава да бъде по-малка – а пазарът всемогъщ, или държавата да разполага с инструменти за стратегическо действие, които да коригират пазара в подкрепа на една или друга част от общността, в полза на един или друг публичен приоритет на общността. Тук вече чертаем границата между консервативния демократ, който мобилизира гражданите в подкрепа на своята визия за общността, и десния популист, който вика на помощ „народа“ за да може да си прави каквото си иска.

Вляво нещата не са принципно по-различни. Социалдемократът/левият либерал, които имат свои визии за човека и обществото са наистина демократи, ако признават правото на гражданина да произведе общността и да определи посоката, в която действат институциите на държавата. Комунистът, левият популист, тарикатът с вдигнат юмрук и пищов на задника не се интересуват от гражданина. Те апелират ... да, да, към „народа“, към класата, към масата, към всичко, което лесно могат да обърнат в тълпа, за да я яхнат в посока да превземат обществото и държавата в полза на тяхната, собствената им левичарско – популистка власт. („Аз демокрацията я разбирам като народът да има за

ядене“, казваше другарят Живков.) В тази категория са и множеството новопоявили се в епохата на постмодерна кресльовци в полза на „новите потиснати малцинства“. За тези кресльовци гражданинът в своето мнозинство е „ретроградна маса“, „бяло сексистко прасе“, „националист“, „християнски фундаменталист“ (т.е. – хрисиянин) и т.н. Положителните герои са тези, които са в девиация. Нищо лошо – хората са различни. И по пол, и по род, и по раса, и по култура, и по религия. Техните различия се отнасят до собствените им житейски избори и прояви, а общото между тях, което не зависи от малцинствените – общностните им специфики, е техният единен, универсален статут на граждани. Стратегиите на мултикултурния радикализъм е да се политизират различията, за да се торпилира единството на гражданската общност, да се потърсят враговете сред съгражданите, които „не са от нас“. Питайте, питайте политиците си – на гражданина ли служат, гражданската общност ли представляват, или се пъчат в полза на „народа“, на „онеправданите ... вие ги избройте“ малцинства, крилца и перца на постмодерната вакханалия в услуга на хаоса и диктатурата на „коректността“. Коректност към кого, по точно...?

Ето там е разликата – между гражданина и „народа“, основната разлика. Питайте първо за нея, а след това търсете къде са либералите, консерваторите, зелените и червените, кафявите и хамелеоните – по-лесно ще ги намерите. Но хайде да се върнем у дома, в Европа, защото тя е в процес на преобразуване и – може би – на преосноваване. И в този процес трябва да различим тези, които смятат обединена Европа за основата на своето по-нататъшно развитие – национално, регионално, лично, от тези, които биха искали европейският проект да се самоограничи до „Европа на суверенните нации“. Не осъждам никого – всеки има право на избор. Британците, макар и с незначително малцинство избраха път извън обединена Европа. Други смятат за полезен един европейски проект, редуциран до безмитна зона и споразумение за свободна търговия. Трети искат нова дефиниция на Европа около нейните традиционни основания и идентичност, а не около абстрактно-глобалисткия модел на приютяване на всекиго отвсякъде в общността на Стария континент. Според мен интересът на България е в това, да имаме силна и федерална Европа в определени ключови направления на обществения живот – обща сигурност, добре охранявани външни граници, единна финансова и икономическа политика и политика на развитие, обща външнополитическа стратегия и проекция на международна сила. И същевременно подкрепям една по-децентрализирана в посока национален суверенитет Европа в областите на политиката на идентичността,

културата, образованието, регионалното развитие и общностната солидарност. Затова не бих казал, че съм изцяло федералист – или пък суверенист. В днешния свят, особено ако си периферна държава като България, имаш нужда от силни съюзници и интегрирана общност – заслон срещу ветровете на глобалните трансформации. И имаш нужда от топлината на своето наследство, идентичност, родова история и общностна солидарност – в семейството, в общността, в националната общност.

Живеем във време на мащабни промени. Когато задуха вятърът на промяната, първата работа на тарикатите е да си сменят табелите. Преди има няма 30 години го живяхме този хаос на пренареждането. Спокойно – промяната, която идва е много по-дълбока и ще породи много по-голям хаос от този след края на комунизма. Затова е важно да знаем кои са тези опори, без които ще се удавим в урагана на промяната. Много са, различни са и за различните хора са различни. Според мен най-важната опора е всичко това, което осветява и освещава свободата на човека – на гражданина, на работещия човек, на вярващия човек, на стремящия се към себerealизация човек, на оличностения човек. Внимавайте в изкушенията на табелите – сменят ги бързо, изкусно и тарикатски. За да ви поведат натам, накъдето вие нямате работа.